

r.pr. Marcin Dybowski

Środowisko pod ochroną, czyli o zastrzeniu kar za czyny przeciw środowisku

Niezbyt głośnym echem odbiło się wejście w życie z początkiem września zmian dotyczących karania za przestępstwa i wykroczenia przeciw środowisku, jednakże dla osób zajmujących się tematem bezpośrednio, wprowadzone ustawą z dnia 22 lipca 2022 roku (Dz.U. z 2022 roku, poz. 1726) o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania przestępczości środowiskowej zmiany są w kilku punktach zasadnicze, i w perspektywie kilku lat mogą przyczynić się do zmniejszenia przestępczości tego typu, a przynajmniej do ograniczenia jej skutków. Nie zmienia to faktu, iż oba powyższe skutki będą miały miejsce pod warunkiem, iż uda się wykryć i zatrzymać sprawców tychże przestępstw.

Zacznijmy od drugiej z możliwych konsekwencji, czyli ograniczenia skutków przestępstw przeciwko środowisku – ustawodawca przyjął, iż efekt ten osiągniemy, bijąc sprawców po kieszeni. Szereg wprowadzonych zmian prawnych zakłada bowiem znaczące zwiększenie dolegliwości finansowych dla sprawców przestępstw i wykroczeń przeciw środowisku. W uzasadnieniu projektu ustawy wskazano, iż *Dotkliwym problemem dla budżetu państwa oraz samorządów jest ponoszenie kosztów utylizacji porzuconych odpadów. Niejednokrotnie obciążenia te wynoszą kilkadziesiąt milionów złotych.* Począwszy od zwiększenia minimalnej grzywny za śmiecenie w miejscach publicznych, w lasach bądź na cudzym gruncie (grzywna od 500 zł w górę), oraz podwyższenia maksymalnej wysokości grzywny za wypalanie z gruntów rolnych, obszarów kolejowych, pasów przydrożnych, trzcinowisk lub szuwarów (grzywna do 30.000,00 zł), niewątpliwie jednak najdotkliwsze kary finansowe czekają sprawców przestępstw przeciwko środowisku, gdyż ustawodawca nałożył na Sądy obowiązek orzeczenia nawiązki dla sprawcy umyślnego przestępstwa przeciwko środowisku w wysokości od 10.000,00 zł do 10.000.000,00 zł – dla sprawców popełniających tego typu przestępstwa nieumyślnie sąd ma taką możliwość, nie zaś obowiązek. Nawiązka będzie uiszczana na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Ustawa przyznaje również Inspekcji Środowiska uprawnienie do nakładania mandatów w toku kontroli.

Ustawodawca radykalnie zmienił zasady odpowiedzialności podmiotów zbiorowych w zakresie ich odpowiedzialności za przestępstwa przeciw środowisku, odstępując – odnośnie tych przestępstw – od dotychczasowego wymogu uprzedniego prawomocnego wyroku stwierdzającego popełnienie przestępstwa tego typu przez osobę fizyczną opisaną w art. 3 ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych (dalej jako uopz).

Tym samym już w chwili stwierdzenia popełnienia przestępstwa organy ścigania będą mogły dochodzić odpowiedzialności od tego typu podmiotów. Ustawodawca zauważył również, iż nierzadko nawet w przypadku stwierdzenia odpowiedzialności podmiotu zbiorowego, orzekane kary są niewielkiej wysokości z uwagi na dotychczasową konstrukcję art. 7 uopz, zakładającego uzależnienie maksymalnej wysokości kary pieniężnej od wysokości przychodu osiągniętego przez ten podmiot w roku obrotowym, w którym popełniono czyn zabroniony będący podstawą odpowiedzialności podmiotu zbiorowego. W przypadku popełnienia przestępstwa przeciwko środowisku wprowadzono zatem art. 7 a uopz, który rezygnuje z powyższego ograniczenia, pozostawiając Sądowi określenie wysokości kary nie niższej niż 10.000,00 zł, i nie wyższej niż 5.000.000,00 zł.

Jak wynika z uzasadnienia ustawy, ustawodawca ocenił iż *obecne sankcje karne są niewystarczające*. Konsekwencją uchwalenia ustawy jest podwyższenie zagrożenia karą dla większości przestępstw przeciwko środowisku przewidzianych przez rozdział XXII Kodeksu karnego. Ustawodawca wprowadził również swoistego typu „marchewkę” dla sprawców przestępstw, gdyż dla sprawcy części przestępstw przeciwko środowisku którzy dobrowolnie naprawili szkodę w całości albo w znacznej części, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia. Ustawodawca poszerzył również zakres odpowiedzialności za wykroczenia przeciwko środowisku, wprowadzając odpowiedzialność za usiłowanie, podżeganie lub pomocnictwo za wykroczenia a) zanieczyszczania lub zaśmiecania obszaru kolejowego lub miejsca dostępnego dla publiczności, b) wyrzucanie kamieni, odpadów, złomu lub padliny lub innych nieczystości na cudzy grunt polny c) zaśmiecania lasu. Należy powyższe zmiany ocenić jako pożądane.

Miejmy nadzieję, iż od chwili wejścia w życie tychże przepisów coraz rzadziej dane nam będzie usłyszeć o pożarach nielegalnych wysypisk, czy o zanieczyszczeniach wód powodujących śmierć ryb.

